

COĞRAFYA DERSİ ZÜMRE TOPLANTILARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Teachers' Views on Geography Course Teacher Group Meetings

Prof. Dr. Fatih AYDIN*

Öz

Bu araştırmada, coğrafya dersi zümre toplantılarına yönelik coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi ve fenomenoloji deseninde gerçekleştirilen çalışmaya 2017-2018 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Karabük İli merkez ilçesindeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan 12 coğrafya öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın verileri Kılcan, Çepni ve Kılınç (2018) tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanılmıştır. Uygulama sonrasında katılımcılardan elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, coğrafya dersi zümre toplantılarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri “Zümre Toplantısında Planlananlar”, “Zümre Toplantılarında Karar Alma Yöntemleri”, “Zümre Toplantılarının Alan Eğitime Katkısı” ve “Zümre Toplantılarının Etkililiği” şeklinde dört temel tema altında toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda Coğrafya öğretmenleri zümrelerde öğrenci başarısının artırılması, yıllık planlar, ödevler, diğer öğretmenlerle iş birliği, ölçme ve değerlendirme hakkında planlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Coğrafya öğretmenleri bu toplantılarda daha çok görüş alışverişinde bulunularak karar aldıklarını ifade etmişlerdir. Coğrafya öğretmenleri zümre toplantılarını alan eğitimi açısından faydalı olduğunu savunmuş ancak bir grup öğretmen bu toplantıların kâğıt üstünde kaldığını uygulamaya geçmediğini dile getirmiştir.

Anahtar kelimeler: Coğrafya, zümre toplantıları, öğretmen görüşleri

* Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, fatihaydin@karabuk.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-8940-5332

Abstract

The purpose of this study is to determine the views of geography teachers on branch teachers' committee meetings. This study utilized a qualitative method, phenomenological design. This study utilized a qualitative method, phenomenological design. The sample of research is composed of 12 teachers working in secondary education institutions in Karabük province. The data of the study were collected with a semi-structured interview form, developed by Kılcan, Çepni and Kılınc (2018). The data obtained from the participants after the application was analyzed by content analysis. As a result of the research, teachers' opinions on geography class meetings, collected under four main themes, "Planned in the Class Meeting", "Decision Making Methods in Class Meetings", "Contributions of Class Meetings to Field Education" and "The Effectiveness of Class Meetings". As a result of the study, geography teachers stated that they plan to increase student success at the class meetings, annual plans, assignments, cooperation with other teachers, measurement and evaluation. Geography teachers expressed their decision by exchanging more opinions during these meetings. Geography teachers argued that it is useful for education in the content of class meetings, however, a group of teachers stated that these meetings were kept on paper, that it did not go to practice.

Keywords: Geography, committee meeting, teachers' opinions

Giriş

Zümre Öğretmen Kurulu (ZÖK) eğitim kurumlarında aynı sınıfı okutan veya alanı aynı olan öğretmenlerden oluşur. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurulları ve Zümreleri Yönergesine (2017) göre ZÖK'lerin amacı, il genelinde eğitimi planlamak ve koordine etmek, eğitim ve öğretimin kalitesini yükseltmek, eğitimle ilgili görüş ve öneriler geliştirmek, aynı alanlar arasında iletişim, uyum ve iş birliği sağlamaktır. Bunun yanında ilgili yönerge zümrelerin; ZÖK'lerin; eğitim ve öğretimin bir plan dâhilinde sürdürülebilmesinden, öğretim programının uygulanması aşamasında birlikte hareket edilmesinden, alınan kararların izlenmesinden, değerlendirilmesinden, sonuçlanmasından, bina ve tesisler ile ilgili eğitim araç ve gereklilerinin etkili ve verimli kullanılmasından sorumlu oldukları ifade edilmektedir. İlgili yönergede zümre toplantılarında;

- a) Bir önceki toplantıda alınan kararlar,
- b) Planlamaların; eğitim ve öğretimle ilgili mevzuat, okulun kuruluş amacı ve ilgili alanın öğretim programına uygun yapılması,
- c) Öğretim programlarının incelenmesi, programların çevre özellikleri de dikkate alınarak amacına ve içeriğine uygun olarak uygulanması, yıllık plan ve ders planlarının hazırlanması ve uygulanmasında konu ve kazanım ağırlıklarının dikkate alınması,
- d) Derslerin işleyişinde uygulanacak öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi,
- e) Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) ile ders planlarının görüşülmesi,
- f) Diğer zümre ve alan öğretmenleriyle yapılabilecek iş birliği ve esaslarının belirlenmesi,
- g) Öğretim alanı ile bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin izlenerek uygulamalara yansıtılması,
- h) Öğrencilerde girişimcilik bilincinin kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması,
- i) Okul ve çevre imkanları değerlendirilerek, yapılacak deney, proje, gezi ve gözlemlerin planlanması,
- j) Öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi amacıyla sınav analizlerinin yapılması,
- k) Sınavların, beceri sınavlarının ve ortak sınavların planlanması ve benzeri konular gündeme alınarak görüşülür, değerlendirilir ve yeni kararlar alınır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2017).

ZÖK çalışmalarının etkili bir şekilde yürütülmesi önemlidir. Çünkü bu çalışmalar sosyal bir örgüt olan okullarımızda niteliğin artmasının yanında okul etkililiği, öğrenci başarısı, öğretmenlerin iş doyumunu ve okullarına olan bağlılığına da olumlu yönde katkı sağlamaktadır. ZÖK'de yer alan öğretmenlerin iş birliği içinde çalışmaları okulda öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, estetik, moral ve psikomotor açıdan en üst düzeyde öğrenme sağlayabilmesine olanak tanıyacak bir iklimin oluşumuna katkı sağlayabilir (Kılcan, Çepni ve Kılınç, 2018; Çelebi, Vuranok ve Hasekioğlu, 2016).

Alan yazın incelendiğinde öğretmenler kurulu, zümre öğretmenler kurulu, şube öğretmenler kurulu gibi yönetmelikte yer alan kurul ve ekiplerin etkililiğine yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde Alım ve Doğanay (2016) Coğrafya öğretiminde zümreler arası iş birliğinin önemi ve ortak konuların analizi adlı çalışmalarında, zümreler arası iş birliğinin formalite olmaktan çıkarılması, ZÖK'lerin etkinliğini ve önemini artırmak gerektiği, ortak konuların işlenmesinde diğer zümre öğretmenleriyle yapılacak örnek çalışmalarını ortaya koymak gerektiği ve coğrafi gezilerde zümre iş birliğinin ortaya çıkması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Acarbaş (2011) araştırmasında Coğrafya öğretmenlerinin, ZÖK hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları, ZÖK'ün Coğrafya eğitiminde çok önemli bir yeri olduğu ve Coğrafya dersi öğretim programı ile bu önemin daha da arttığı ve kurul toplantılarının yılda iki defadan fazla olması gerektiği gibi sonuçlar ortaya konmuştur. Kılcan, Çepni ve Kılınç (2018) sosyal bilgiler dersi zümre toplantılarına yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin belirlendiği araştırmasında katılımcıların ZÖK'lerde daha çok derslerde kullanılacak yöntem ve teknikleri ve uygulanacak sınavlar hakkında yapılacakları planladıklarını; en fazla görüş alışverişinde bulunularak ve müfredat içeriğine bağlı kalarak karar verdiklerini göstermektedir. Bununla birlikte alan eğitimi açısından bazı katılımcılar ZÖK'lerin katkı sağladığını ifade ederken bazıları katkı sağlamadığını belirtmiştir. Son olarak bazı katılımcılar zümre toplantılarını okulda yapılan öğretime katkı sağladığı için etkili bulduğunu belirtirken bazıları ise ZÖK'leri bir prosedür olarak algılamakta ve etkisiz bulmaktadır. Demirtaş ve Cömert (2006) zümre öğretmenler kurulu toplantılarının

etkililiğinin, öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlendiği çalışmada katılımcılar zümre öğretmenler kurulu toplantılarını amaçlarına uygun ve etkili olarak yürüttüklerini ifade etmektedirler. Araştırmanın önemli bir bulgusu da zümre öğretmenler kurulu toplantılarında öğretmenlerin, en az yaptıkları şeyin mesleki eserleri incelemek ve değerlendirmek olduğudur.

Alan yazın incelendiğinde Coğrafya öğretmenlerinin zümre toplantılarına yönelik görüşlerinin ele alındığı çalışmaların oldukça az olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Coğrafya zümre toplantılarına ilişkin Coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinin ortaya çıkarılması hem zümre yönergesindeki amaçlanan hususların gerçekleştirilme derecesi ve bu çıktının öğrencilere yansımaları hakkında hem de zümre toplantılarının daha etkili bir biçimde nasıl gerçekleştirilebilirliği hakkında fikir vermesi bakımından önemli görülebilir. Bu doğrultuda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Coğrafya dersi;

1. ZÖK'lerde Coğrafya öğretmenleri neleri planlamaktadırlar?
2. ZÖK'lerde Coğrafya öğretmenleri yapacakları çalışmalarla ilgili kararları nasıl almaktadırlar?
3. ZÖK'ler alan eğitimine (eğitim-öğretim sürecine) ne gibi katkılar sağlamaktadır?
4. ZÖK'lerin etkililiği konusunda Coğrafya öğretmenleri neler düşünmektedirler?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Coğrafya öğretmenlerin zümre toplantılarına ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntemi ve fenomenoloji deseniyle tasarlanmıştır. Fenomenoloji araştırmalarında temel amaç insan deneyimlerini mercek altına alarak bireylerin fenomenlere yükledikleri anlamları ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır (Creswell, 2007). Bu bağlamda mevcut çalışmada zümre toplantılarına katılma deneyimi yaşayan Coğrafya öğretmenlerinin bu deneyimleri sorgulanarak altında yatan özlere ulaşılması hedeflenmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını Karabük İli merkez ilçesindeki devlet liselerinde görev yapan 12 Coğrafya öğretmeni (9 erkek-3 kadın) oluşturmaktadır. Katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem grubu 2017-2018 Eğitim Öğretim yılının II. Yarı yılı sonunda düzenlenen "Coğrafi Bilgi Sistemleri" hizmetiçi eğitim seminerine katılan Coğrafya öğretmenlerine uygulanmıştır. Literatürde araştırma için başvuru grubun kolay ulaşılabilirliğinin yapılacak olan araştırmanın uygulama sürecinin ekonomikliğine katkıda bulunduğu ve bu katkının araştırmacılara fayda sağladığına ilişkin bazı araştırmacıların görüşleri bulunmaktadır (Patton, 2002; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Verilerin Toplama Aracı

Araştırmanın amacına uygun veri toplamak amacıyla ilgili alan yazına ve uzman görüşlerine dayalı olarak Kılcan, Çepni ve Kılınç (2018) tarafından Sosyal Bilgiler öğretmenleri için hazırlanan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda zümre toplantılarına ilişkin dört soru bulunmaktadır. Buna göre katılımcılara Coğrafya dersi okul zümre toplantılarında neleri planladıkları, okul zümre toplantılarında yapacakları çalışmalarla ilgili kararları nasıl aldıkları, okul zümre toplantılarının alan eğitimine (eğitim-öğretim sürecine) ne gibi katkılar sağladığı ve okul zümre toplantılarının etkililiği konusunda neler düşündüklerine yönelik sorular sorulmuştur.

Verilerin Analizi

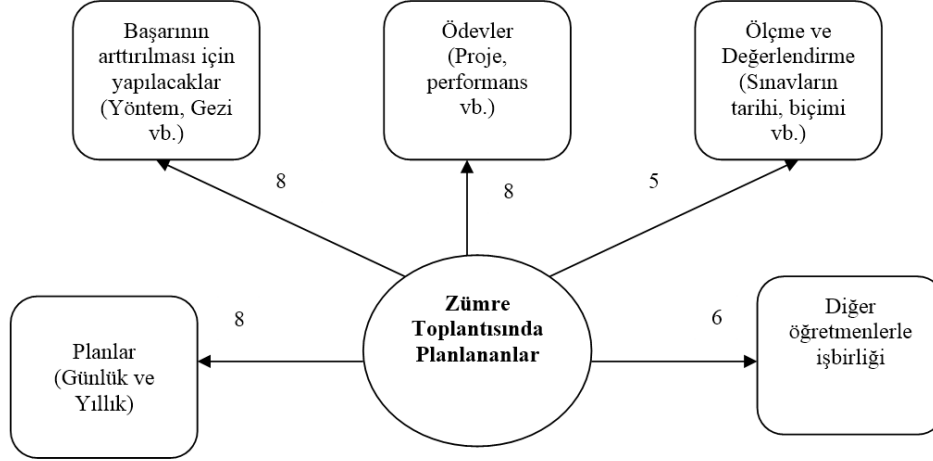
Araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. İçerik analizi ve betimsel analiz sosyal bilimlerde en sık kullanılan veri çözümleme teknikleri arasında yer almaktadır. Mevcut çalışmada da yapılan içerik analizi üzerinden kategorilere ve kodlara ulaşılmıştır. Ayrıca analiz sonucu ortaya konan bulguları desteklemek, bulgular içinde ilgi çekici ve farklı noktaları göz önüne sermek için uygun yerlerde katılımcıların ifadeleri doğrudan alıntılanarak raporlaştırmaya

dâhil edilmiştir. Doğrudan alıntılarda katılımcılar kısaltmalar (Ö,3=Öğretmen 3) kullanılarak temsil edilmiştir.

Bulgular

1. Zümre Toplantısında Planlananlar

Katılımcıların “zümre toplantısında planlananlar” ilişkin belirttikleri görüşler ve bunların ifade sıklıkları Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Coğrafya zümre toplantılarında planlanana ilişkin öğretmen görüşleri ve ifade sıklıkları

Şekil 1’de Coğrafya öğretmenlerinin, zümre toplantılarında planlanana ilişkin görüşlerinin beş temel başlık altında toplandığı görülmektedir. Bunlar; öğretim yılı içinde “*öğrenci başarısının artırılması*”, “*ödevler*”, “*ölçme ve değerlendirme*”, “*planlar*” ve “*Diğer öğretmenlerle iş birliği*”.

Öğrenci başarısının artırılması. Katılımcıların bir kısmı zümre toplantılarında öğretim yılı içinde Coğrafya dersinde öğrenci başarısının artırılması için yapılması gerekenleri planladıklarından bahsetmişlerdir. Bu noktada derslerde kullanacakları yöntem ve teknikleri, düzenlenecek geziler vb. zümre toplantılarında görüşüldüğü belirtilmektedir. Bu durum katılımcıların; “*Zümre toplantılarında başarıyı arttırmak için neler yapmamız gerektiği üzerine yoğunlaşıyoruz.*” (Ö, 7) ve “*Başarının artırılması için alınabilecek önlemler, yapılacak gezi ve gözlem gibi derse yönelik çalışmalarını belirleriz.*” (Ö, 1) şeklindeki ifadeleriyle de özetlenmektedir. Bu ifadelerden hareketle katılımcıların zümre toplantılarında, öğretim yılı içinde Coğrafya derslerinde başarıyı nasıl arttıracıklarını planladıklarını göstermektedir.

Ödevler. Çalışmaya katılan Coğrafya öğretmenlerinin bir kısmı zümre toplantılarında öğrencilere verilecek olan ev, proje, performans ödevleri hakkında planlama yaptıklarını söylemiştir. Bu durum katılımcıların; “*Zümre toplantılarında proje konuları ve değerlendirme kriterleri üzerinde duruyoruz...*” (Ö, 11) ve “*Performans çalışmaları, verilecek proje konuları, projelerin nasıl değerlendirileceği...*” (Ö, 6) şeklindeki ifadeleri ile özetlenmektedir. Bu ifadeler, katılımcıların zümre toplantılarında, eğitim-öğretim yılı içinde öğrenciye verilecek ödevlerin konu dağılımı, planlanması, değerlendirilmesi üzerinde çalışma yaptıkları fikrini ortaya çıkarmaktadır.

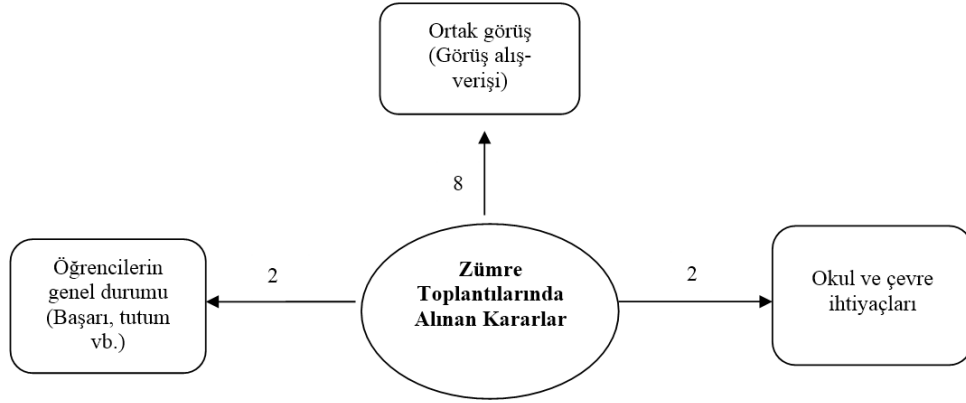
Planlar. Katılımcıların bir kısmı zümre toplantılarında sezon içinde uygulanacak yıllık ve günlük planlar ilgili kararlar aldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*Zümre toplantısında yıl içinde kullanacağımız yıllık ve günlük planlar belirlenmektedir.*” (Ö, 6) ve “*Planların eğitim öğretimle ilgili mevzuata uygun yapılması...*” (Ö, 12) şeklindeki ifadeleri ile ortaya çıkmaktadır. Bu ifadeler, katılımcıların zümre toplantılarında, yıl içinde eğitimsel açıdan yapılacakları belirten planlar (yıllık-günlük) üzerinde çalıştıkları fikrini ortaya çıkarmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme. Coğrafya öğretmenleri zümre toplantılarında yıl içerisinde yapılacak sınavların şekli, tarihi, değerlendirme kriterleri üzerinde planlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Zümre toplantılarında bir sene boyunca yapılacak sınavlar vb. planlıyoruz” (Ö, 4) şeklinde ifade etmişlerdir. Bu ifadeler katılımcıların zümre toplantılarında yıl içerisinde yapacakları ölçme ve değerlendirme teknikleri üzerinde çalışma yaptıklarını göstermektedir.

Diğer öğretmenlerle iş birliği. Araştırmaya katılan Coğrafya öğretmenlerinin bazıları zümre toplantılarında eğitim-öğretim yılı içinde diğer zümre öğretmenleriyle yapacakları etkinliklerin neler olabileceğini planladıklarını belirtmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Bu toplantılarda ilçe düzeyinde Coğrafya zümreleri arası bilgi paylaşımı ve iş birliği üzerinde durulmaktadır.” (Ö, 12) ve “Diğer zümre öğretmenleriyle ortak konuların aynı anda işlenebilmesi için planlama yapılması.” (Ö, 9) şeklindeki ifadeleri ile özetlenmektedir. Bu ifadeler katılımcıların zümre toplantılarında, diğer ders zümreleriyle ne tür ortak etkinlikler yapılması gerektiği konusunda planlama yaptıklarını göstermektedir.

Zümre Toplantılarında Karar Alma Yöntemleri

Katılımcıların “zümre toplantılarında karar alma biçimlerine” ilişkin belirttikleri görüşler ve bunların ifade sıklıkları Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Coğrafya zümre toplantılarında karar alma yöntemlerine ilişkin öğretmen görüşleri ve ifade sıklıkları

Şekil 2’de katılımcıların, zümre toplantılarında aldıkları kararları nasıl aldıklarına ilişkin görüşlerinin üç temel başlık altında toplandığı görülmektedir. Bunlar; “ortak görüş (görüş alışverişinde bulunularak)”, “öğrenci durumu”, “okul ve çevre ihtiyaçları.”

Görüş alışverişinde bulunularak. Katılımcıların çoğunluğu zümre toplantılarında aldıkları kararları, zümreyi oluşturan öğretmenlerle birlikte görüş alışverişinde bulunarak aldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Zümreye dahil olan öğretmenlerin ortak kararıyla ...” (Ö, 7) ve “Ortak görüşlerimize bağlı olarak kararlar alıyoruz.” (Ö, 11) şeklindeki ifadeleri netleşmektedir. Bu ifadeler, katılımcıların zümre toplantılarında karar alırken, birbirlerinin düşüncelerine önem verdikleri ve zümreyi oluşturan öğretmenlerin ortak hareket ederek karar aldıkları düşüncesini ortaya çıkarmaktadır.

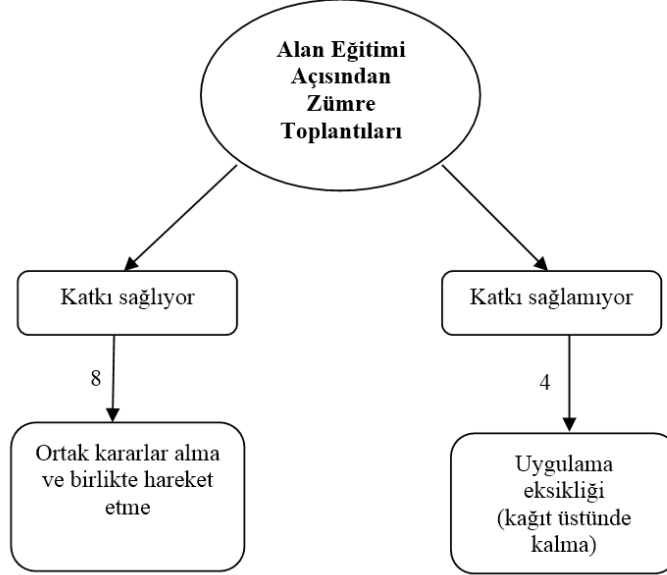
Öğrenci durumu. Katılımcıların bir kısmı zümre toplantılarında karar alırken öğrencilerin genel başarı durumları, derse olan tutumları vb. durumları göz önüne aldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “... varsa başarıları, derse olan tutumları, ders içerisinde yaşanan problemler varsa bunlar tartışılır...” (Ö,9) şeklindeki ifadeleri ile ortaya çıkmaktadır. Bu ifadeler, katılımcıların zümre toplantılarında karar alırken öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate aldıklarını ve öğrencilerin dersteki durumlarını göz önüne aldıklarını ortaya çıkarmaktadır.

Okul ve çevre ihtiyaçları. Katılımcıların bir kısmı zümre toplantılarında karar alırken okulun ihtiyaçlarını dikkate aldıklarını dile getirmektedirler. Bu durum katılımcıların; “Tüm zümre öğretmenlerinin katılımını ve okul-çevre imkanlarını göz önünde bulundurarak kararlar alıyoruz.” (Ö, 3)

şeklindeki ifadeleri ile özetlenmektedir. Bu ifadeler, katılımcıların zümre toplantılarında karar alırken okulun ve çevresinin ihtiyaçlarını dikkate aldığı düşüncesini ortaya çıkarmaktadır.

Zümre Toplantılarının Alan Eğitimine Katkısı

Katılımcıların “alan eğitimine katkısı açısından zümre toplantılarına” ilişkin belirttikleri görüşler ve bunların ifade sıklıkları Şekil 3’de sunulmuştur.

Şekil 3. Alan eğitimine katkısı açısından zümre toplantılarına ilişkin Coğrafya öğretmen görüşleri ve ifade sıklıkları

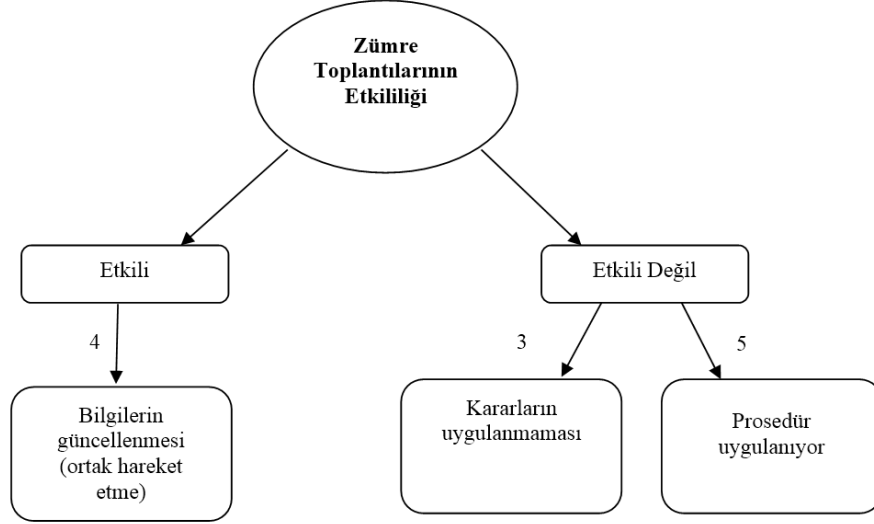
Şekil 3’de katılımcıların, alan eğitimi açısından zümre toplantılarının katkı sağlayıp sağlamadığına ilişkin görüşleri olumlu ve olumsuz iki üst başlıkta düzenlenmiştir. Olumlu başlıkta zümre toplantılarının alan eğitimi açısından faydalı olduğu savunulmuş ve “yapılacak etkinliklere ortak karar vermeye” fayda sağladığı dile getirilmiştir. Olumsuz başlıkta ise zümre toplantılarının “uygulama eksikliği (kâğıt üstünde kalma)” olduğu dile getirilmiştir.

Yapılacak etkinliklere ortak karar vermeye fayda. Katılımcıların bazıları zümre toplantılarının faydalı olduğu ve bu faydanın da yapılacak etkinliklere öğretmenlerin hep beraber ortak karar verdiğinden kaynaklandığını dile getirmektedirler. Bu durum katılımcıların; “Eğitim-öğretim sürecinde ortak hareket etme imkânı sağlar. Böylece aynı sınıf düzeyindeki öğrencilerde eşit öğrenim, aynı etkinlikler yapma ve ortak sınavda kolaylık sağlar.” (Ö,10) ve “Eğitim ve öğretim açısından birlikte hareket etmeyi sağlıyor.” (Ö, 1) şeklindeki ifadeleriyle ortaya çıkmaktadır. Bu ifadeler, katılımcıların zümre toplantılarının faydalı etkinlikler olduğunu, bu faydanın da zümredeki öğretmenlerin dönem içerisinde yapacakları etkinliklerin ortak kararlarla belirlenmesinden kaynaklandığı fikrini öne çıkarmaktadır.

Uygulama eksikliği. Katılımcıların bir kısmı da zümre toplantılarının uygulanmadığını ve sadece karar aşamasında kaldığını belirtmektedir. Bu durum katılımcıların; “Faydası olduğunu düşünmüyorum. Çünkü toplantıda görüşülen konular genelde kâğıt üzerinde kalıyor. Birçok öğretmen kendi bildiği gibi davranıyor.” (Ö, 6) ve “Zümre öğretmenlerinin yaptıkları toplantıda alınan kararların denetimlerinin yapılması kararların uygulanmasını sağlar. Ancak öğretmenlerin karar ve isteklerinin kâğıt üstünde kalması ve bu toplantılarının sadece zorunlu olduğu için alana katkı sağlamaz” (Ö, 15) şeklindeki ifadeleri ortaya çıkmaktadır. Bu ifadeler, katılımcıların zümre toplantılarını faydasız etkinlikler olarak gördüklerini göstermekte ve bu durumun nedeninin de zümre toplantılarında alınan kararların uygulamaya etki etmemesi olduğunu düşündüklerini ortaya koymaktadır.

Zümre Toplantılarının Etkililiği

Katılımcıların “zümre toplantılarının etkililiğine” ilişkin belirttikleri görüşler ve bunların ifade sıklıkları Şekil 4’de sunulmuştur.

Şekil 4. Coğrafya zümre toplantılarının etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri ve ifade sıklıkları

Şekil 4’de katılımcıların, zümre toplantılarının etkililiğine ilişkin görüşleri “etkili” ve “etkili değil” olarak iki üst başlıkta düzenlenmiştir. Katılımcılar tarafından “etkili” başlığı altında zümre toplantılarının “*bilgilerin güncellenmesine (ortak hareket etmeye)* katkı sağladığı” dile getirilmiştir. “Etkili değil” başlığında ise zümre toplantılarının “*periyodik aralıklarla geniş zamanda yapılmamasından*” ve “*prosedürün uygulanıyor olduğundan*” söz edilmiştir.

Bilgilerin güncellenmesi. Katılımcıların bazıları zümre toplantılarının etkili olduğu ve bu etkinin de yapılan toplantılarda güncel bilgilere ulaşıldığı ve bu durumun ortak hareket etmeye katkı sağladığını dile getirmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*Zümre toplantılarında ortaöğretim kurumları yönetmeliği ya da ders programında yapılan değişiklikler görüşülmekte ve bu durum mevcut bilgilerimizin güncellenmesini sağlamaktadır.*” (Ö, 3) şeklindeki ifadeleri ile özetlenmektedir.

Kararların uygulanmaması. Katılımcıların bazıları zümre toplantılarının etkili olmadığını ve bunun toplantılarda alınan kararların uygulanmamasından kaynaklandığını belirtmektedirler. Bu durum katılımcıların; “*Okul zümreleri ciddiye alınmalıdır çünkü bu alınan kararlar sahada çalışmaların sonucudur; ancak alınan kararlarda bu zümrelerin takip edildiği ve dikkate alındığı kanaatinde değilim*” (Ö, 2) şeklindeki ifadeleriyle ortaya çıkmaktadır. Bu ifadeler katılımcıların zümre toplantılarını etkisiz etkinlikler olarak gördüklerini, bu durumun da zümre toplantılarının uygulamaya geçirilmemesinden kaynaklandığını düşündükleri fikrini desteklemektedir.

Prosedür Uygulanıyor. Katılımcıların bazıları, zümre toplantılarının etkili olmadığını ve bunun toplantıların yeni düşünceler ortaya koymak yerine yalnızca zorunluluktan kaynaklı prosedürleri uygulamaktan ibaret olmasından kaynaklandığını belirtmiştir. Bu durum katılımcıların; “*Genelde belirli aralıklarla ve belirli bir program çerçevesinde yapılmaktadır. Bu nedenle sürekli her yıl ya da her dönem başında benzer çalışmalar yapıldığı için birbirinin tekrarı şeklinde yapılmaktadır...*” (Ö, 1) ve “*Coğrafya zümre toplantılarının bir etkililiği yok. Sadece yapılması gereken bir evrak olarak hizmet ediyor...*” (Ö, 12) şeklindeki ifadeleriyle ortaya çıkmaktadır. Bu ifadeler katılımcıların zümre toplantılarını, etkisiz etkinlikler olarak gördükleri ve bu durumun ortaya çıkmasında zümre toplantılarının yalnızca prosedürleri yerine getirmek anlayışıyla gerçekleştirilmesinin etkili olduğunu düşündükleri biçiminde yorumlanabilir.

Sonuç ve Öneriler

Coğrafya öğretmenlerinin ZÖK'lere ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada toplanan verilerin dört temel tema altında toplandığı görülmektedir. Bunlar; “Zümre Toplantısında Planlananlar”, “Zümre Toplantılarında Karar Alma Yöntemleri”, “Zümre Toplantılarının Alan Eğitimine Katkısı” ve “Zümre Toplantılarının Etkililiği” dir.

Bu araştırmada ilk olarak Coğrafya öğretmenlerinin zümre toplantılarında neler planladıklarına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonuçları, Coğrafya öğretmenlerinin zümrelerde en çok öğrenci başarısının artırılması, ödevler, diğer öğretmenlerle iş birliği, ölçme ve değerlendirme hakkında yapılacakların neler olduğunu planladıklarını göstermektedir. Bununla birlikte ZÖK'lerde diğer öğretmenlerle yapılacak işleri ve öğretim yılı boyunca kullanılacak yıllık planları ver konuları planladıkları görülmektedir. Öğretmenlerin ZÖK'lerde Coğrafya öğretiminin niteliğini geliştirmeye yönelik tartışma yapmaları olumlu bir bulgu olarak görülebilir. Bununla birlikte ZÖK'lerin uygulamaya yön verecek temel standartları belirleme noktasında önemli bir işlevi olduğu ileri sürülebilir. Zira MEB (2017) tarafından yayımlanan eğitim kurulları ve zümrelere yönelik yönergede zümrelerin “*il genelinde eğitimi planlamak ve koordine etmek, eğitim ve öğretimin kalitesini yükseltmek, eğitimle ilgili görüş ve önerileri geliştirmek, aynı alanlar arasında iletişim, uyum ve iş birliği sağlamak amacıyla*” düzenlediği vurgulanmaktadır. Bu noktada araştırma bulguları dikkatle incelendiğinde, katılımcıların ZÖK'leri diğer öğretmenlerle iş birliği yapmak ve öğretime yönelik konularda görüş alış-verişinde bulunmak için bir fırsat olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Ayrıca MEB Coğrafya Dersi Öğretim Programında (CDÖP) “*Sınıf düzeyi, öğrencilerin ilgi, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri gibi unsurları göz önünde bulundurarak kazanımlarla tutarlı olacak şekilde öğretim materyalleri (bilgi notu, sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, proje, okuma parçaları vb.) yapılandırmalı ve kullanılmalıdır. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleri ve diğer disiplin alanlarının öğretmenleriyle iş birliği yapılmalıdır.*” şeklinde ZÖK'lere vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda araştırmaya katılan öğretmenlerin ZÖK'lerin işlevine yönelik görüşlerinin CDÖP'ye uygun olduğu ifade edilebilir. Araştırmanın bu sonucu ilgili alan yazının bulgularını desteklemektedir. Örneğin; Acarbaş (2011) araştırmasında Coğrafya öğretmenleri ortak sınavlar için soru bankası oluşturmada ZÖK'leri önemli bir fırsat olarak görmekte, Coğrafya öğretim programının birlik içinde uygulanmasını ZÖK'lerin sağladığı ve Bölge Zümre Öğretmenler Kurulunun bölge içinde, konuların birlik ve bütünlüğünün sağlanmasında etkili olduğunu düşünmektedirler. Derslerin işlenişinde kullanılacak araç ve gereçler ile kullanılacak yöntem ve teknikleri; konulara, öğrencilerin durumuna ve okulun imkânlarına göre kurulda belirlemekte ve derslerinde kullanılmaktadırlar. ZÖK'lerde ölçme değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirlemekte, alınan kararların uygulanma durumunu dönem sonunda ve başlarında değerlendirmeye almakta ve aksayan yönleri gidermeye çalışmaktadırlar. Küçük, Ayvacı ve Altıntaş (2004) çalışmasında ZÖK toplantı kararlarının öğretmenlerin zihnindeki öncelikli hedefinin öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak olduğu vurgulanmıştır.

Araştırmanın bir diğer sonucu, Coğrafya öğretmenlerinin ZÖK'lerde daha çok ortak görüş (görüş alışverişinde bulunularak), öğrenci durumu, okul ve çevre ihtiyaçlarına bağlı kalarak aldıklarını göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında coğrafya öğretmenlerinin ZÖK'leri yürüttükleri derse ilişkin bir görüş-alışverişi platformu olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Benzer bir araştırmada Kılcan, Çepni ve Kılınç (2018) Sosyal Bilgiler öğretmenleri ZÖK'lerde görüş alış-verişinde bulunarak ve müfredat içeriğine bağlı kalarak karar aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın diğer bir sonucuna göre Coğrafya öğretmenleri zümre toplantılarını alan eğitimi açısından faydalı olduğu savunulmuş ve yapılacak etkinliklerde ortak karar vermeye katkı sağladığı dile getirilmiştir. Ancak bir grup öğretmen zümre toplantılarının kâğıt üstünde kaldığını uygulamaya geçemediğini dile getirilmiştir. Bu sonuç ZÖK'lerin faydalı olmasının yanın da öğretmenler tarafından bir formalite gibi olduğunu göstermektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde benzer bulguların üretildiği görülmektedir (Alım ve Doğanay, 2016; Kılcan, Çepni ve Kılınç, 2018; Güler, Altun ve Türkdoğan, 2015). Bu bağlamda, zümre toplantılarının alan eğitime katkısı noktasında alan yazında farklı bulguların üretildiği ve bir uzlaşımın söz konusu olmadığı ileri sürülebilir.

Bu araştırmada son olarak Coğrafya öğretmenlerinin bu ZÖK'lerin etkililiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde, katılımcıların bir kısmı ZÖK'lerin etkili olduğunu düşünürken bazıları etkili olmadığını düşünmektedir. ZÖK'lerin etkili olduğunu düşünen katılımcılara göre bunun nedeni ortak hareket etmeye katkı sağlamasıdır. ZÖK'lere yönelik olumsuz görüşlere sahip olan ve etkili olmadığını düşünen katılımcılar ise bu yeni düşüncelerin paylaşılıp tartışıldığı bir yapıdan ziyade prosedürlerin uygulandığı bir sürece dönüştüğünü ve alınan kararların uygulanmadığını belirtmektedirler. Alan yazın incelendiğinde, bu yorumu destekleyen araştırma bulgularının mevcut olduğu görülmektedir. Örneğin Şahin, Maden ve Gedik (2011) Türkçe öğretmenleri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında ZÖK'lerin öğretmenlere verilen bir görevi tamamlamaktan başka bir şey olmadığı, ayrıca bu toplantıların öğretmenlere eziyet etmek için düzenlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle eğitim-öğretim etkinliklerinin temel uygulayıcısı olan öğretmenlerin karşılaştıkları sıkıntıları dile getirip çözüm aramaları gerektiği, tecrübelerini paylaşmaları gerektiği bu toplantılar, bir önceki yılda alınan kararların küçük değişikliklerle tekrar yazılmasından öteye gidilemediği sonucuna varılmıştır. Kılcan, Çepni ve Kılınç (2018) çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin bir kısmı ZÖK'lerin etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun nedeni olarak da katılımcıların bu toplantılarda farklı uygulamaların konuşulduğunu, bilgi paylaşımlarının yapıldığını, öğretmenlerin kendilerini mesleki açıdan geliştirme olanaklarına sahip olduklarını ve yeni öğretim yöntemlerinin tartışıldığını belirttikleri görülmektedir. Diğer katılımcılar ise ZÖK'lerin periyodik olarak geniş bir zaman diliminde ve etkili bir biçimde yapılmadığını ve yeni düşünceler ortaya koymak yerine yalnızca zorunluluktan kaynaklı olarak uygulandığını; bu nedenle de etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçları ZÖK'lerin Coğrafya öğretiminin geliştirilmesi noktasında önemli bir işleve sahip olduğu ancak uygulamada yaşanan aksaklıklardan dolayı ZÖK'lerin etkililiğinin sınırlandırıldığını göstermektedir. ZÖK'lerde alınan kararların uygulamaya geçilmesini sağlayıcı birtakım önlemler alınmalıdır. Bunun için ilgili sürecin denetiminin meslektaş denetimi ya da okul müdürünün yapacağı denetimlerle izlenmesi bu noktada faydalı bir uygulama olabilir. Öğretmenler zümre iş birliği konusunda teşvik edilmeli ve yöneticiler tarafından her türlü destek sağlanmalıdır. İlgili konuya ilişkin üretilen araştırma bulgularının sınırlı olmasından dolayı konuya ilişkin özellikle nitel ve karma yöntemde araştırmaların yapılması önerilebilir.

Kaynaklar

- ACARBAŞ, Y. (2011). Zümre öğretmenler kurulunun Coğrafya öğretmenleri görüşlerine göre değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ALIM, M. ve DOĞANAY, G. (2016). Coğrafya Öğretiminde Zümreler Arası İşbirliğinin Önemi ve Ortak Konuların Analizi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 35, 1-15.
- CRESWELL, J.W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among the approaches* (2nd Ed.). Thousand Oaks, CA:Sage.
- ÇELEBİ, N., VURANOK, T.V. ve HASEKİOĞLU TURGUT, I. (2016). Zümre öğretmenlerinin işbirliği düzeyini belirleme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 803-820.
- DEMİRTAŞ, H. ve CÖMERT, M. (2006). Zümre Öğretmenler Kurulu Toplantılarının Etkililiğinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi (Malatya İli Örneği). *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, 25, 96-108.
- GÜLER, M. ALTUN, T. ve TÜRKDOĞAN, A. (2015). Matematik öğretmenlerinin zümre öğretmenler kurulunun etkililiği hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 14(2), 395-406.
- KILCAN, B., ÇEPNİ, O. ve KILINÇ, A.Ç. (2018). Examining Social Studies Teachers' Views on Branch Teachers' Committee Meetings. *Journal of Education and Training Studies*, 6(4), 143-153.

- KÜÇÜK, M., AYVACI, H.Ş. ve ALTINTAŞ.A. (2004). Zümre öğretmenler kurulu toplantı kararlarının eğitim ve öğretim uygulamaları üzerindeki yansımaları, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Malatya Üniversitesi, Malatya.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2017). MEB Eğitim Kurumları ve Zümreleri Yönergesi.https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_08/25174941_zYyYnerrge.pdf adresinden 02.09.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2018). Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretim Programı. Ankara.
- PATTON, M.Q. (2002). Qualitative research and evaluation methods (3rd Ed.). London:Sage.
- ŞAHİN, E. MADEN, S. ve GEDİK, M. (2011). Zümre öğretmenler kurulu toplantılarının etkinliğinin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Erzurum ili örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13)1,155-172.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8.Baskı). Ankara: Seçkin.

